

Parlament de
J.M. Batista i Roca,
President dels Mantenedors,
Jocs Florals de Cambridge
(6 de Maig de 1956)

Senyor Vis-Canceller,
Dames,
Cavallers,

Quan en 1859 En Milà i Fontanals, En Joan Cortada i llurs amics restauraven els Jocs Florals a Barcelona tenien una idea ben clara que l'antic certamen literari dels trobadors reprenia novament a Catalunya. Però si coneixien prou el passat no podien preveure gens el futur, ni menys que abans d'un segle la Festa de la Gaia Ciència donaria la volta al món.

Si els trobadors rondaven de castell en castell, on nobles dames i cavallers els escoltaven i gaudien de llurs cants, avui també els Jocs Florals, foragitats de la nostra terra pairal per un inútil intent de destruir la llengua i l'esperit dels Catalans, marxen per la via dels peregrins i rondant pel món troben acolliment en les capitals d'Europa i d'Amèrica.

Els catalans i els Jocs Florals donem la volta al món, però el nostre esperit retorna sempre a la llar, i tota la nostra vida i les nostres activitats, per lluny que sigui el país d'exili, giren a l'entorn de l'amor a la llengua i a la lleialtat a la terra que'ns àgermana a tots. El record és viu i fort, però més fort encara és l'impuls que ell ens dona per a marxar avant i voler crear un futur millor, més lliure i més segur, alliberat de pesombres i ponentades i dedicat a la reconstrucció de la nostra terra.

L'acollida que avui la Universitat de Cambridge ofereix als Jocs Florals peregrins, marca una fita en la llur història. Amb Ricard I, Cor de Lleó, la literatura provençal entrava a la Cort anglesa, amb els Jocs Florals d'enguany la Universitat de Cambridge acull i honora la literatura catalana. El cor dels catalans, ferit per la persecució de que som víctimes, se sent mogut a la gratitud per la generosa hospitalitat britànica.

No és pas a l'atzar que els catalans ens sentim tan bé entre els anglesos i que així hagi nascut una amistat anglo-catalana.

Hi ha, naturalment, raons - velles tradicions comuns de pobles mariners i comerciants, velles tradicions democràtiques. Al costat de l'amor a la terra, potser no hi ha res més que catalans i anglesos estimem tant com la llibertat individual. El Parlament Anglès i les Corts catalanes foren els primers d'apareixer a Europa plenament organitzats i amb força efectiva, dues institucions exemplars d'aquesta arrelada democràcia inseparable de la nostra comú civilització occidental.

El federalisme, encara, és altra coincidència de catalans i anglesos nascuda de la lleialtat al territori local, de l'amor a la llibertat i d'un ampli sentit de solidaritat. Partint del self-government del petit comtat el federalisme anglès, fort i flexible, ha sabut crear un Commonwealth mundial. El federalisme català no sols relligava els reialmes peninsulars de la Corona d'Aragó sino les possessions mediterrànies del nostre petit Imperi medieval, primer nucli de l'Imperi Hispànic, i que recolzava, igual que el britànic, en els interessos econòmics. En 900 anys de la llur història els Països Catalans i Aragó han viscut, com a règim normal, en un règim federal, excepte en els darrers 240 anys en que aquest règim ha estat ofegat pels rígids dogals de la centralització. Desde llavors els catalans viuen inquietos i descentrats cercant restablir una forma d'equilibri en llur existència, desitjosos de tornar a un règim de confederació que per a ells és el règim normal de vida nacional i de relació amb els pobles veïns.

El paral·lel entre anglesos i catalans podria estendre's al camp psicològic. En ell trobaríem que el sentit pràctic, el seny i el common-sense, i la tendència a la moderació i al compromise, són característiques comunes de la mentalitat d'ambdós pobles.

No és sorprenent, doncs, que des del principi de la nostra moderna Renaixença les obres literàries en llengua anglesa hagin atret els catalans. No voldria pas per a demostrar-ho donar-vos ací un catàleg d'obres, des del temps en que els traductors i editors de Barcelona varen fer d'aquesta ciutat el centre més actiu de difusió per tota Espanya de les novel·les de Sir Walter Scott que tant contribuïren a orientar vers l'Arqueologia i l'Història, el Romanticisme català i la Renaixença catalana. Venint als nostres dies podem esmentar les traduccions de novel·les, de comèdies i de poemes anglesos per Josep Carner, i de totes les comèdies de Shakespeare per Josep M. de Sagarra. Suava una Antologia de "Poesia Anglesa i Nord-Americana", des de les balades medievals a W.B. Yeats, acaba d'ésser publicada en català a Barcelona pel nostre poeta Marià Manent, a qui deviem ja la bella edició catalana de l'Epipsychidion de Shelley.

Parlant des de Christ's College no podria deixar de fer un esment especial de Milton i de la magnífica traducció catalana del Paradise Lost per J.M. Boix, publicada ara fa quatre anys a Barcelona; traducció remarcable per la fidelitat al pensament, i a l'expressió, al metre i al ritme de l'original.

Observem els catalans amb gratitud que, de manera paral·lela, un creixent interès pels estudis catalans s'està desenvolupant a la Gran Bretanya.

L'estudi de la llengua i de la literatura catalanas avui forma part de l'ensenyament oficial del departament d'estudis hispànics d'un nombre creixent d'Universitats britàniques, i en aquests darrers anys són cada dia més els hispanistes anglesos que dediquen temps i esforços a estudis i recerques d'història i de cultura catalana.

Cap prova millor no pot ésser esmentada que la II Conferència d'Estudis Catalans celebrada a Cambridge aquests dies sota els auspicis de l'Anglo-Catalan Society.

Tenim la convicció que aquest interès que va en augment per l'estudi de la llengua i de la cultura dels sis milions d'habitants de la part mediterrània de la Península és de considerable importància per a obtenir una comprensió acurada i completa del complex ibèric. Els Romans foren els primers en fer-se càrrec de les diferències entre els diversos pobles de les Hispànies, i ara els Britànics, altre poble creador i conservador d'un imperi, segueixen el punt de vista realista dels Romans en l'interpretació de les modernes Espanyes.

Els Catalans sempre hem mantingut una posició especial en aquest complex hispànic en relació a la història cultural de l'Occident. Els nostres avantpassants ocupaven la zona vital de la Hispania Citerior, i des d'ella, des de la seva capital Tarraco, les influències civilitzadores romanes en l'administració, el dret, el desenvolupament econòmic i la llengua s'extengueren endins de la Península seguint la ruta natural que és la vall de l'Ebre; el Cristianisme s'extengué igualment per la part nord de la Península des de Catalunya i seguint la mateixa ruta.

Centúries més tart, després de l'expulsió dels àrabs, Catalunya ve a la vida com una expansió de l'Imperi Carolingi.

He esmentat aquestes dues fites eminentes, Roma i el Cristianisme, perquè elles defincixen tota la història cultural de Catalunya. La posició geogràfica del nostre territori a l'intersecció de la Península, l'Europa Occidental i la Mediterrània ha decidit que tots els elements de civilització i de progrés han entrat a les Terres Catalanes des del Nord o

des de l'Est, i després d'haverhi estat elaborats i assimilats, han estat difosos vers l'interior de la Península. Es així com ha estat acomplerta la gran obra civilitzadora dels catalans dins el complex hispànic.

Es aquesta també la posició de la vida Catalana en el complex hispànic que ara reb l'atenció dels hispanistes britànics.

Jo no voldria pas semblar que intento adular aquests hispanistes, sino tansols remarcar un fet en dir que avui la Gran Bretanya és el país d'Europa que, fora de les Terres Catalanes, porta la direcció en els estudis catalans, i en la interpretació objectiva de les Espanyes fonamentada en les tradicions nacionals i les realitats modernes.

Es per aquestes raons també que els Jocs Florals de la Llengua Catalana que ara celebrem a Cambridge bé podran ésser dits els Jocs Florals de l'amistat anglo-catalana.

- oOo -

De segur que cap altra de les llengües de l'Europa Occidental no pot oferir una història tan dramàtica com la llengua catalana que en una centúria i mitja ha tingut la seva Renaixença, ha creat una nova literatura i un moviment cultural de remarcable valor inspirador de la represa de la vida de tot un poble, ha tingut energies per a resistir la força destructora d'un modern estat totalitari, i ara, al cap de 17 anys, pot esguardar el futur amb confiança, segura de sí mateixa, per a continuar una esplendorosa producció.

La llengua i la cultura catalana modernes ofereixen així un cas de valor extraordinària, plè d'ensenyaments en la història lingüística i cultural. El cas de la llengua catalana ens mostra com la vitalitat renovellada d'una nació, el miracle d'una Renaixença, fa possible el drama de la lluita per a crear una nova cultura i de la resistència a l'opressió física, coronat per la seguretat de que la vida i la creació cultural continuaran en el futur. Pot haver-hi millor fermaça del triomf final?

Si la vitalitat i la voluntat d'una nació són la causa de la Renaixença i de la resistència, l'ensenyament que's desprèn de la persecució actual és la inutilitat de la força física per a destruir les creacions espirituals.

Així aquesta violenta persecució per a destruir la cultura catalana ha donat al fet català una valor universal. D'una banda ha exposat els procediments, o la tècnica, de que's val un estat totalitari en un intent de genocidi cultural. D'altra banda ha demostrat com aquest fracassa en topar amb la ferma voluntat d'un poble resolt a conservar el seu esperit i la seva personalitat nacional. Es aquesta la lliçó que el fet català pot oferir avui al món i a l'estudi dels historiadors de les llengües i les cultures.

La Renaixença catalana s'inicià ja amb una empena que ultrapassava uns límits locals. Neix com a repercussió en l'esperit català de moviments ampliament europeus, el liberalisme i el romanticisme, com a manifestació a la Península del moviment de les nacionalitats característic de les transformacions de l'Europa del segle XIX. A la segona generació de renaixentistes els escriptors catalans no sols s'han unit als provençals, sino que després de la guerra franco-prussiana intenten promoure un redreçament espiritual de tots els pobles llatins enfront del germanisme. A fi de centúria els artistes i escriptors catalans, els "modernistes", absorbeixen influències de tot Europa que anys després s'extenen per Espanya i afecten la literatura castellana. En aquest moviment de les arts a Catalunya trobem l'impuls inicial de músics com Albéniz, Granados i Pau Casals i de pintors com Picasso: aportacions al progrés de les arts a Europa i al món.

Es així com el nostre moviment literari i artístic restant fonament català ha devingut, no local, sino ampliament europeu i s'ha esforçat sempre a produir obres que poguessin tenir una valor humana.

Aquest ha estat el sentit de les creacions de l'esperit català en la seva renaixença. Aquest ha estat el sentit de la seva resistència al

totalitarisme: que la coerció i la censura limiten i rebaixen la qualitat de la creació intel·lectual, que a l'esperit humà per a crear li cal la llibertat, i que'l progrés ve de la inconformitat, de la lluita i de la llibertat en la recerca, en la creació i en l'expressió. El suprem ensenyament de valor universal de la tenacitat i de la resistència espiritual catalana, és que en la lluita de la força física contra l'esperit, la victòria final la guanya sempre l'esperit.

D'ací la inutilitat d'intentar la supressió d'una llengua o d'una cultura pels mitjans de coerció d'un estat totalitari. L'estat en surt derrotat. Però, adhoc si fos possible que reeixís, l'anihilament d'un centre de creació cultural fora un trist triomf. Un cop assolit, la devastació fora major i la comunitat humana empobrida amb un centre creador de menys.

Sentat ja que la persecució no destrueix una cultura i un poble, podríem encara portar la nostra indagació un pas més enllà. Si la persecució està condemnada al fracàs, no seria, més prudent i més pràctic que els estats, totalitaris o no totalitaris, s'abstinguessin de lliurar-se a ella? És que els pobles que pretenen ésser hegemònics dintre un estat seràn prou intel·ligents i hàbils per a apendre aquesta lliçó? Perquè al capdavall una persecució deixa ferides, crea reaccions, allunya i enemista els pobles, i a la curta o a la llarga, els perseguïdors poden ésser responsables de provocar escissions fatals a un estat.

No és amb la destrucció, sino amb el lliure desenvolupament i el lliure contacte entre llengües, literatures i cultures que elles fructifiquen i progressen. La lliçó de la nostra civilització occidental és que en països on hi ha dues o més llengües i cultures en contacte, la política més assenyada i profitosa és el mutu respecte i tolerància, i l'encoratjament de relacions recíproques que fomentin el progrés i el perfeccionament de cadascuna.

Es aquest l'exemple que'ns dona la Gran Bretanya amb el lliure desenvolupament de la llengua i de la cultura galesa, Bèlgica amb l'amistosa relació entre flamenc i francès, Suïssa amb l'harmonia entre quatre llengües i civilitzacions. Certament els catalans no podem comprendre perquè la nostra llengua no pot ésser igualment respectada, perquè la persecució que sofreix hagi d'ésser l'únic cas de genocidi cultural a Europa i perquè entre les nacions de l'Estat on ens cal viure no pugui regnar la mateixa civilitzada tolerància i l'amistosa col·laboració que trobem arreu d'Europa.

oOo

Fa 98 anys que cada any els Jocs Florals són celebrats. Enguany, com en tots aquests anys d'exili, bon nombre de composicions arriben de totes les Terres Catalanes i dels catalans d'arreu del món. No podria haver-hi millor demostració de la solidaritat dels catalans, de la vitalitat i de la continuïtat de la llengua catalana sota la persecució que aquests Festa que s'escau a la primavera en renovellar-se tota la vida de la Naturalesa. Oficialment la llengua és bandejada, en realitat el poble continua parlant-la i els escriptors continuen conreuant-la. El curs de la vida no s'estronca i la voluntat de continuar vivint i desenvolupant-se en el futur cada any es re-afirma.

Els Jocs Florals devenen així l'afirmació de la persistència de la realitat catalana a pesar de tot - l'afirmació de l'existència del poble català i de la seva cultura en el complex hispànic i en l'Europa Occidental i de la nostra ferma convicció que el futur ha d'ésser creat no damunt la destrucció i la mort sino damunt la vida i les creacions del poble català i dels altres pobles veïns.

Composicions literàries ens han arribat de totes les Terres Catalanes i dels catalans en exili a Europa i a Amèrica, tots ells units per el nexa cultural i nacional de la llengua materna comú. Els Jocs Florals devenen

així el símbol de la solidaritat catalana a través de les fronteres, de la unitat en l'esperit i en els ideals nacionals de la nostra gent.

Dintre d'aquesta solidaritat el cor dels catalans que vivim en el món lliure vola vers els catalans que en la terra nostra viuen sota el domini aliè i estan privats de la llibertat d'ensenyar, d'aprendre o de retre culte públic a aquesta llengua que és l'ànima del nostre poble.

Des d'aquesta terra de llibertat que és Anglaterra, des d'aquests Jocs Florals, plens aquest any d'un sentit i d'un auguri especials, que centren i expressen l'esperit i l'esperança de tots els catalans, el nostre pensament s'envola a la nostra Terra, a cadascuna de les llars catalanes on la nostra gent treballa, pateix i espera per a portar-hi un missatge d'encorajament i de confiança.

Encoratjament, si calgués, a la tenacitat i a la lleialtat a la nostra llengua i als nostres ideals, confiança en un demà millor, en l'inescapable victòria final. Després dels anys de prova, la prova més dura que hem hagut d'aguantar, la llengua i l'esperit dels catalans està ja emergint victoriosos. Avui ja podem proclamar que l'enemic no ens ha vençut i que la victòria serà nostra. Aquest acte mateix on avui ens trobem els catalans aplegats, corporalment o en el pensament, és clar testimoniatge que en aquest reialme de l'esperit damunt del qual entilment regna avui la nostra Reina de la Poesia, les espases no hi poden assolir cap victòria.

Encoratjament també a mantenir i enfortir la solidaritat nacional. En dies i en dificultats a venir, la unió de tots els catalans serà la nostra major força. El poble dividit i en lluita contra sí mateix és un poble perdut. La nostra història ens ho ha ensenyat repetidament i tràgicament. Cal superar i oblidar els odis fratricides i anti-cristians de croades i guerres civils. Si l'ombra de Caïn ha de vagar sense repòs pel món que ho faci damunt l'estepa estèril, no damunt la fèrtil terra catalana. Abstinguem-nos d'introduir idees alienes o discussions, que puguin dividir-nos. Conjurem-nos tots a mantenir-nos units i a servir lleialment i amb l'esforç que calgui la nostra Patria i els ideals nacionals.

Aquest és el sentit dels Jocs Florals, el missatge de la nostra fè i de la nostra confiança que des d'ells adresem al nostre poble, i en especial als joves que són els que hauràn de portar la torxa dels ideals nacionals vers el futur. En llurs mans està el porvenir. L'exemple de les generacions passades que tenaçment han mantingut la lluita i han creat una nació i una cultura, ha d'ésser per a ells el major estimul a prosseguir la marxa envers dies millors. Aquesta és la nostra fè i la nostra confiança que en mans dels joves depositem.

oOo

Després d'aquesta nit de tenebres llarga de disset anys, l'alba comença a apuntar, fermança d'un nou dia sota el sol de la llibertat. Gaudi de la llibertat, però també exigència de la propia responsabilitat, és allò que'ns espera.

Aquest matí de claror, després del silenci forçat, ens portarà una nova Renaixença. Durant anys els catalans han pensat i meditat vora la llar i han acumulat experiències i forces per aquest nou dia i per a aquesta nova Renaixença en que s'esplaiaran aquestes energies contingudes, impuls de la nova vida.

Una tasca greu ens espera. Endegar primer l'expansió, el curs d'aquestes energies, eix central del desenvolupament del nostre poble. Impulsar després aquest corrent fins a recuperar el temps que'ns han fet perdre i refer-nos de l'endarreriment cultural en que'ns han fet caure, restablir la cultura catalana i portar-la al nivell que ara hauria ja assolit si el progrés normal del nostre poble no hagués estat interromput. Caldrà fer front a un llarg període de reconstrucció i de reeducació de la

nostra gent, recordant que el catalanisme no és sols un moviment d'alliberació nacional, sino que sempre ha estat un ideal col·lectiu i una ètica per a la nostra gent.

Caigudes les muralles que han mantingut isolats els catalans de l'Europa a que pertanyem, ens caldrà àvidament cercar i absorbir les millors influències en les lletres, les arts i el pensament d'arreu d'Europa per a que vinguin a afluir al torrent circulatori de les nostres energies contingudes i novament posades en marxa. El que entreveiem per a aquesta Nova Renaixença que s'acosta és quelcom semblant al que s'esdevingué en el període modernista; llavors que tota mena d'influències en el teatre, la poesia i la novella, en la pintura i en la música entraren d'Anglaterra, d'Escandinàvia, d'Alemanya, de Bèlgica i de França dins Catalunya i donaren al seu esperit tal impuls que tota una generació trobà inspiració en ell.

Caldrà passar, doncs, de l'isolament i l'endarreriment a l'integració de l'esperit català dins el moviment cultural europeu i modern. Catalunya tornarà així a reprendre la seva missió històrica d'ésser una avançada d'Europa al Sur dels Pirineus.

Aquesta tasca passiva de recepció, assimilació i transmissió no serà suficient. De la servitud d'avui la nostra gent haurà de passar a la direcció a primera línia, i això requereix una capacitat per a prendre dinàmicament la iniciativa, per a crear plans i idees salvadores i per a dirigir i fer seguir. Fa quatre o cinc generacions que els catalans iniciaren la Renaixença romàntica i des de llavors Catalunya no ha deixat mai de provar la seva capacitat de creació en el pla literari i cultural no menys que en el polític i nacional. L'obra d'aquestes generacions passades no pot ésser pas una foguerada passatgera que s'apaga per a no deixar més que fum. Cal que persisteixi com una gran llumina que guii la nostra gent. La nova etapa en que anem a entrar oferirà la prova suprema al nostre poble. O els catalans recobrem la capacitat de crear i dirigir o anirem a remorc d'altres i arrastrats en llur fatal caiguda, rodolarem fins a l'abisme.

L'arbre de la cultura catalana bé caldrà que tingui unes rels profundes en la terra pairal, però, després de la nova florida que ja s'albira, els fruits que dongui haurà d'ésser de la qualitat més exquisida i a l'abast de tots els homes, és a dir que haurà d'ésser fruits de sabor intensament humana.

Els catalans hem de tenir sempre present que en els nostres temps tansols hi ha una raó que justifiqui la persistència de les literatures i de les cultures de les petites nacions: l'alta qualitat de les seves produccions. Produir pel migrat plaer de la propia contemplació i complacència és d'escassa valor. Cal sentir l'ambició de produir obres profundament humanes, amb un missatge inclòs en elles que pugui arribar al cor i al pensament de tots els homes, obres que no siguin efímeres i responguin a modes passatgeres, sinó que tinguin una valor perenne que sobrevisqui al pas del temps.

Repetim, la persistència de l'esperit català en la creació només pot justificar-se per l'elaboració d'obres d'alta valor humana, de valor universal, de valor permanent. Breu, cal aspirar a les obres que resten i sobreviuen, a les obres acomplertes amb una reeixida perfecció clàssica.

En aquesta Nova Renaixença que preveiem per aviat, i que comença ja a fer-nos sentir una frisança a les venes, la cultura catalana purificada per la persecució, rica d'una major experiència, entrarà en una etapa de major maduresa i de més alta qualitat. El nostre art i la nostra literatura haurà de devenir més complexes i rics. Els nostres intellectuals i escriptors ja des d'ara no poden restar més reclosos en torres d'ivori, haurà de sortir a l'agora sino a la palestra. Hi ha tot un poble a salvar i la llur missió serà contribuir a explorar camins i a guiar el poble en la seva marxa endavant.

Dins la creixent complexitat de les lletres catalanes, al costat de les escoles conegudes i respectades caldrà que'n surgeixin de noves que atenguin a noves necessitats i a nous ensenyaments.

Caldrà cercar un major nombre de fonts d'inspiració noves o renovellades - l'èpica i la narració, una revalorització dels sentiments i de la totalitat de l'ànima humana, el rejuveniment en la frescor de la poesia popular, l'envol d'un neo-romanticisme, un retorn a la Natura. Per a la major complexitat a que la Nova Renaixença ha d'aspirar cap forma, cap estil, cap font d'inspiració no podrà ésser negligida.

La lira catalana no podrà ésser monocorde, bé li caldràn totes set cordes, i d'entre elles les que fassin un sò que més fonament arribi en l'ànima catalana, que li fassi sentir la joia de la llengua retrobada, que desvetlli el poble català massa llargament adormit i el meni per les noves vies obertes vers la Llum i la Llibertat.

Per a una ressenya completa dels Jocs Florals de Cambridge amb les poesies premiades, veïen la revista catalano-occitana VIDA NOVA (Allée Val-Marie, Aubes, Montpellier).